

PRÆFATIO.

Res, de qua nobis scribendum proposuimus, etsi cum in pluribus ad Cornelium Nepotem commentariis, tum nuper singularibus duorum Batavorum commentationibus *) pertractata est: satis tamen, in quo quis vires suas experiri possit, relictum esse, iure affirmare posse nobis videtur. Ut enim hos duumviros de rerum, quae a Nepote memorantur, fide exploranda atque inprimis de fontibus, quibus Nepotem usum esse probabile est, indagandis optime meritos esse, lubenter agnoscimus, ita nonnulla eos minus recte vidisse, alia, quae ad rem pertineant, plane praetermississe, neque semper eam quam par est temporum notationis rationem habuisse, negari non potest.

Itaque nostram qualemcunque operam non plane inutilem futuram esse speramus, praesertim cum illorum libros in paucorum manus venturos esse credere liceat.

Sed priusquam ad rem propositam transeamus, ne ea quae subsequuntur iusto fundamento ca-

*) Harum commentationum, ab Academia Rheno-Traiectina secundo praemio ornatarum, altera, quae inscribitur: *De fontibus et auctoritate Cornelii Nepotis*, J. J. Hisely auctore prodiit Delphis Bat. a. 1827; altera, cui idem titulus est, auctore R. H. Eyssonio Wichers, Groningae edita est a. 1828.

reant, primum de libri auctore, tum de consilio, quod auctor in his vitis enarrandis secutus sit, denique de fide eius in universum pauca prae-monenda esse putamus.

Ac prima quidem quaestio de libri auctore quum egregia summi *Lambini* opera, qui *vitas*, quae vulgo inscribuntur *excellentium imperatorum* *), non Aemilio Probo, sed Cornelio Nepoti attribuendas esse primus et pronuntiasset et comprobasset, plane ad liquidum perducta esse videretur: nostra aetate exstitit *G. F. Rinckius* **), qui argumentis magis speciosis, quam veris confisus, librum, ut Cornelio Nepote indignum, *Aemilio Probo*, Theodosii M. imperatoris aequali eidemque Praefecto Praetorio, vindicandum esse iudicaret. Rinckium mox alii secuti sunt, ut *Jul. Heldius* (*Prolegomena ad vitam Attici, quae vulgo C. Nepoti adscribitur. Uratislaviae* 1826. 8°.) et *C. Ferd. Rankius* (*Comm. de C. Nep. vita et scriptis. Quedlinburgi a.* 1827. 4°.), quorum ille eo audaciae progressus est, ut non solum *vitas excell. imp.*, sed etiam vitam M. P. Catonis et Attici a Cornelio Nepote abiudicandas esse contenderet. Quorum virorum argumenta quum longum sit singillatim refellere, tum minus est necessarium, quum iam alii VV. DD. contra illorum criminationes Nepotis patrocinium susceperint, quos satis est hoc loco nominasse. Com-

*) De inscriptione, quae in codicibus variat, conf. *Staveren.* ad Praef. initium.

**) In libro, cui titulus: *Saggio di un esame per restituire ad Emilio Probo il libro de vita Excellent. imper. Venetia.* 1818. 8°; germanice convertit *D. Hermannus.* Viennae. 1819.

pares, quaeso, quae *Baehrius in histor. litt. Roman.* ed. II. p. 368 sqq., *Bardilius ad praef. ed. Staverianae* p. XCIX sqq. et imprimis *Daehnius in prolegomenis ad editionem anni 1830.* p. XXXI sqq. accuratissime de hac re disputaverunt. Praeter hos nuperrime Lambini sententiam amplexi sunt tres viri doctissimi, *Alphonsus Walicki* (in diss. inaug. *de Corn. Nepote.* Dorpati 1832), *G. E. F. Lieberkühn-Pohlmannianus* (de auctore vitarum, quae sub nomine C. Nep. feruntur, quaestt. critt. Lipsiae 1837), et *Th. Lütkenhus* (de C. Nep. vita et scriptis comm. Monasterii. a. 1838.) Cum his igitur viris eruditissimis statuimus, *vitas excellentium imperatorum* re vera a Cornelii Nepotisi manu profectas, regnante Theodosio M. a librario quodam, ut videtur, *Aemilio Probo*, ex maiore *de viris illustribus* opere deperdito selectas *) atque in eum, quo nunc leguntur, ordinem reductas esse **); quanquam in hac segregandi et componendi opera librum nitidissimum passim interpolatum esse levesque maculas contraxisse, minime negaverimus. Conf. Bardil. l. l. p. CIII. sq.

Ad alteram quaestionem quod attinet, ea ita optime absolvetur, si et temporis, quo hae vitae scriptae sunt, conditionem reputemus, et, num quid ipse auctor de scribendi consilio profiteatur,

*) Conferas etiam cl. *Moschii* comm.: *Cornelii Nep. liber, qui inscribitur Imp. exc. vitae, utrum opus integrum, an vero operis maioris pars quaedam sit habendus.* Lubecae, 1807. 4°. et *Eichhoff.* ad *Bergstrasseri* Nepotisi versionem german. p. IX sqq.

***) Conf. *Titzium* in *introducet. ad Nep. edit.* p. 32, ubi *vitas* ante non eo, qui nunc est, ordine inter se excepisse, accurate demonstravit.

attendamus. Ac primum constat, Corn. Nepotem, Tullii Ciceronis, Attici, Catulli familiarissimum, iis vixisse temporibus, quibus ex divitiis immensum in modum auctis avaritia et luxuria magis magisque ingravescentibus cum disciplina ac mores praecipites ivissent, tum res publica immoderata singulorum potentia atque dominandi cupidine perturbata et paene sublata esset. Has autem vitas eo ipso tempore scriptas esse, quo Julius Caesar solus totam rem publicam suo nutu gubernaret, ex plurimis ipsarum vitarum locis haud temere colligitur. Hinc etiam illud dilucide apparet, Nepotem id maxime in his vitis componendis secutum esse, ut popularibus suis antiquae disciplinae, fortitudinis, temperantiae, iustitiae exempla, quae imitarentur, proponeret, ut patriae libertatisque amore eos inflammaret, denique ut summum, in quod res publica adducta esset, discrimen iis ostenderet. Quam in rem conferendi sunt hi loci: Milt. c. III, §. 6: *Cuius ratio etsi non valuit, tamen magnopere est laudanda, quum amicio omnium libertati, quam suae fuerit dominationi;* ib. c. VI.; Ages. IV, §. 2: *Cuius (Agesilai) exemplum utinam imperatores nostri sequi voluissent.* Thras. II, 4: *Nam iam illis temporibus fortius boni pro libertate loquebantur, quam pugnabant.* Praeterea compara, sis: Eum. c. VIII, §. 2; Epam. X, 3; Dion. V, 2; IX, 5; Phoc. II, 2, et Cat. II, 3. Quibus addendus est locus e vita Pelop. c. I, in., ubi haec leguntur. *Cuius de virtutibus dubito, quem ad modum exponam* et q. s.: ex quo intelligitur, Nepotem non tam imperatorum historiam

scribere, quam vitam enarrare voluisse, eorumque res ita explicasse, ut a *rudibus Graecarum literarum* satis cognoscerentur. Conf. etiam Vit. Attici c. XIX, §. 1: *Quantum potuerimus, rerum exemplis lectores docebimus, summos cuique mores conciliare fortunam.* — De qua re, quod cel. *Schlosserus* *) nuper pronuntiavit, Nepotem in his vitis conscribendis Sallustii Crispi rationem habuisse, et quum ille perditorum omnibusque flagitiis insignium sui temporis hominum res ac mores descriperit, hunc quae istis maxime essent contraria exempla virorum et vitae integritate et rerum gestarum gloria excellentium Romanae iuventuti ad imitandum proposuisse, id, quum in sola coniectura positum sit, neque imprecbare neque affirmare ausim.

Tertium, quod nobis breviter tangendum esse diximus, fides est Nepotis. Qua quidem in re ut pro eo, quod scriptorem secutum esse consilium vidimus, exspectari non potest, ut in singulis rebus exponendis ad primos semper fontes recurrat, ac in rerum narratarum fidem ipse accuratius inquirat; ita iure postulatur, primum ut non nisi optimos cuiusque rei auctores sequatur eosque diligenter adhibeat, deinde ut temporum ordinem accurate observet. At vero Nepotem in his vitis enarrandis festinantius atque negligentius versatum esse, plurimaque, auctoribus suis non inspectis, memoriter conscripsisse, multis iisque luculentis exemplis confirmari potest.

*) In libro, qui inscribitur: *Universalhistor. Uebersicht der Gesch. der alten Welt II. Vol. Part. II. p. 365.*

Quum enim interdum peioris notae duces elegerit, tum vel probatis auctoribus mira negligentia usus est, plura, quae iure exspectare liceat, prorsus praetermisit, res et nomina saepius confudit atque in temporum notatione frequentissime erravit. Quae quum ita sint, in hoc certe libro *) Nepotis auctoritatem non magni faciendam, ac, nisi probatorum scriptorum consensu accedente, fidem ei non habendam esse, apparet.

Quod reliquum est, opto et precor, ut iudices harum rerum intelligentes libellum nostrum benevole accipiant: quod si contigerit, hoc questionum specimen proxima scribendi opportunitate alterum subsequetur.

*) Ipsos veteres Nepotis fidem in dubium vocasse apparet ex duobus locis Plinii hist. nat. III, c. 18, et V, c. 1, ubi eum nimiae credulitatis accusat. Conf. *J. H. Schlegelii observ. critt. et hist. in Corn. Nep.* p. 184 sq. in Corn. ed. Panckuck.